

után azonnal a tuskókkal együtt lehántattak és a kéreg vigyázatosan elégettetett, mindazonáltal meg nem talált egyes törzsekben, sőt mint már említettett, gyökerekben is egy sereg bogár fejlődött ki teljesen, melynek folytán jul. 15-ike táján a második rajzás indult meg és még aug. 7. és 8-án, az én ottlétem alkalmával is tartott.

Mindezekből kitűnik, hogy a figyellel, észleléssel és kutatással a könyvek határozott receptjei dacára sem szabad felhagynunk.

A növénytan terminológiája érdekében.

Irta: Dr. Borbás Vince.

Az „Erdészeti Lapok“ m. é. X. füzete Thomé növénytanának magyarra fordított kiadását ismertetvén terminológiai megjegyzésekbe ereszkedik; ez indított, hogy már többször szándékolt, de növénytan tanulmányaim által mindig késleltetett észrevételeimet *terminológiám érdekében* közlétegyem; megjegyezvén, hogy most távol hazámtól, Berlinben nincs meg az az anyagom, mint otthon, s így a tárgyat sem merithetem ki kellően, példákkal, különösen ostorozandó példákkal sem szolgálhatok bőviben. Különös köszönetemet kell e mellett kifejezmem a tisztelt bíráló urnak, hogy két év óta bírálattalul heverő munkámat figyelemre méltatni s a művelt közönségnek bemutatni sziveskedett; óhajtottam volna, hogy az ismertetés mélyebb bírálat legyen, hogy idézetét is magyarázza (*fák sarjadéka, vágás*).

Sajnos, hogy a szép tudomány, — a növénytan vívmányainak nálunk eddig nem akadt minden tekintetben kifejezője, hogy nincs egy nagyobb munkánk, mely mélyebb buvárlatokhoz kalauzul, s kisebb szakmunkák írására forrásul szolgálna; sajnos, hogy egyes tanintézetek igényeinek megfelelő szaktap-

könyveink nincsenek. Mikor a munka magyarra fordításához hozzáfogtam, mint egyetemi tanársegédnek eszemágában sem volt, hogy talán valamely tudományos tanintézetnek tankönyvet készítsék: nem is sejtettem, hogy mint reáliskolai tanár talán valamikor tankönyvül sikeresen használhatom, hanem egyszerűen engedtem a tisztelt kiadók felszólításának, főleg azon okból, hogy feldarabolt időm alatt a növénytan érdekében valamit mégis lendítsek, s eddig gyűjtött terminologiai kifejezéseimet értékesítem.

Részemről tehát minden tekintet nélkül készült a munka arra nézve, hogy ki fogja specialisan hasznát venni; iparkodtam azonban, a mennyire a germanismus nyögje engedé, azt lehető magyarosan adni, a növénytan idegen burjánait irtogatni, s helyenként jegyzetekkel is kezdtem kísérteni. Hogy a munka czimlapján ott áll: „*gymnasiumok, reáliskolák, erdészek, gazdászok és gyógyszerészek valamint magán-tanulók használatára*“, a német czimlapból ered, a munka befejezése után irt „előszómban“ már mint reáliskolai tanár elmondtam röviden nézeteimet, mint lehet középiskolában használni, melyben boldogult Dorner József ur nyilatkozata is megerősített; az erdészek, gazdászok stb. részére pedig (V. lap) megjegyzém, hogy itt találják, a mi szakismereteiknek *alapjául* szolgál, s tettem ezt azért, hogy a címet okadatoljam. Ezt szükségesnek tartottam részemről megjegyezni azok kedvéért, kik munkámban gazdasági vagy erdészeti *szakmunkát* kívánnak, főleg egy-két személyes ellenség kedvéért, kik azt suttogják, hogy a munka nem közép-iskolába való, — miért? mert nagy. (Helyesebben mondva: sok a kép benne; a szép kiállítás miatt drága.) Persze mint sok más magyar munka némi pótlásokkal, némi nélkülözésekkel, némi kihagyásokkal több tanintézetnek is megfelel, de ez talán a Thomé hibája (ha hibája), enyém s a kiadóé talán annyiban, hogy jobbat nem választottunk, enyém,

ha rosszul fordítottam. Soká jön el még az idő, midőn minden szakiskolára külön-külön szakmunkával dicsekedhetünk, különben rajtunk áll ilyeneket is teremteni.

A mi a terminológiát illeti, melyben munkám, s bárki növénytana is megjelenik, bizonyynyal sok a kívánni való, mert botanikánk nomenclaturája még töretlen, s itt egy embernek taposni nem elég. Az ide tartozó anyag gyűjtéséhez azonban kedvet érezvén, alig van magyar, növénytani mű, melyet e miatt át nem lapoztam, melyből a kritikailag hasznavehető szókat magamnak össze ne jegyeztem volna. (Az erdészek szótárát daczára a sok utánnajárásnak meg nem kerithettem). *) S mint az előszóban megjegyzem, Diószegit követem főképen, kinek szavai legkevésbbé esnek kifogás alá. Birok továbbá annyi magyar nyelvismeret-, nyelvérzék- és kritikával is, hogy a helyeseket megválogathattam; a türhetőket néhol (edénynyaláb) vagy parenthesisben használtam (leánysejt, őrvénydék. Tudom. műszótár). Összetéve vagy helyes analogia nyomán szükségből újakat is képeztem (ajaksejtek, vögyszövet, vitorlás virág, tejelőke, tünderike, termő, bodorka, csillárka, odús sejtek, rügyboriték) stb., s erre nézve észrevételeimet az V., VI. lapon előadtam. Innét van az, hogy a fordítás, mint a bíráló ur megjegyzi, előnyösen üt el sok magyar tudós munka nyelvezetétől.

Hanem ez még mind nem elég; — de sietnünk, kapkodnunk sem lehet, mert a szavakat nem lehet úgy teremteni, mint a gombát. Néha jön az embernek egy-egy szerencés ötlete, de százszor nincs, a mikor akarna szót csinálni. Próbálja meg pl. valaki *egy, találó igazi magyar* nem erőltetett vagy fordított *szóval* kifejezni a nem hermaphrodit állatok és kétlaki növények ama viszonyát, hogy két ivarszerveik által különböző egyénekből állanak (diclinicus) mintegy *két egymü-*

*) Az „Országos Erdészeti-Egyesület“-hez vagy az Erdészeti Lapok szerkesztőségéhez kellett volna fordulni!

ségét vagy akár a hermaphoditismust. Ha erőlködünk, kapkodunk, ott leszünk, a hol most vagyunk, hiszen a szó quantitativ hiányában nincs panasz, egy-egy fogalomra bővelkedünk többel is (porzó, poroda, poredény, hím, portok, porhon, himfej, hingömb, csek, terme, termő anya, magzat, maghon, esiróda), csakhogy az a baj, hogy nincs bennök köszönet. Gyártott *Vajda Péter* eleget, de vadabbnak vadabbakat, zöldebbeknél zöldebbeket; megnyitotta a visszaélések kapuját *Bugát Pál* etymológiája.

A növénytanban, mint a leíró természettudományok többi ágában is legnagyobb szükségünk van tárgynevek képzésére, főnevekre, s a legnagyobb visszaéléseket itt tapasztaljuk; melléknevek s igék nem adnak annyi gondot, azért a következőkben főleg amazok mellett maradok.

Új tárgynevek főképp nyelvtani uton alkothatók *szóösszetétel* és *szóképzés* által.

Hogy képzendő szavaink sikerüljenek, szükséges magunkat a szóalkotás szigoruan praecisirozott szabályaihoz alkalmaznunk. Szükséges, hogy a *szótők*, melyekből képezni lehet, s az *élő*, azaz még ma is használt *szóképzők* (*ás, és, ság, ség, nyi* stb.), ezek értéke és funkciója szigoruan meghatározottassék, főleg azoké, melyek a növénytanban is szerepelhetnek. Csakhogy itt van mindjárt az első bökkenő, melybe a szóalkotásnál ütközünk. A nyelvújítás bírálata, s újabb nyelvészeink búvárlatai (Nyelvőr) kimutatták, hogy a nyelvújítás ügyében buzgólkodók legjobb akaratuk s törekvésük daczára is sok sérelmet, erőszakot követtek el nyelvünkön: a szóalkotás törvényei még általában nincsenek teljes határozottsággal kimerítve. El mellett alig van szóképző, mely mint a növénytanban sajátja életképességet tanusítana. Ilyenek a

ka, ke, ika, ike, (néha *ice*), *cska, cske* pl. büdöske, száлка, boglárka, fátyolka, sóska? (*Rumex*) mézelke (*Melissa* *Meliss-nál*) esipke; körtike, gyöngyike, tőzike, fűzike, estike, hajna-

lika, kötöríke (Saxifraga) körmice (Calendula); árvácska, bodorka (Asplenium);

ó, ő jelen részesülő képzője : keményítő (ennek analogiáján lehetne : zöldítő, ha *növényzöld* helyesebb nem volna), tátogató, zsurló, porzó, termő, csilló, élesztő (gomba), tapló (topló), komló, csengetyüke (=csengetőke) sikantyi, sarkantya, virágzó (növény), képlő stb.;

dad, ded és *s* mely *alakú* és *képü* értelemben képez mellékneveket : tojásdad, kerekded, gömbölyded, szíves paizsos (Diószeghi) vesés, stb.

Vannak e mellett nyomok némely növényyszóokban, melyek csakugyan tiszta szótók és régibb élő (kiholt) képzőkre utalnak. Ilyen pl. az *óka, öke* pl. vadóka (vadalma, Nógrádm.) bisóka (birsalma Nógrád), csorbóka (Sonchus = csorba + óka), mihóka (Chaerophyllum balbosum) gumója (Eger), csicsóka (töve csecs), pityóka, terjőke (Diószegi; = Echium), pintyőke. Gyakoribb mint *ka, ke* az *ó, ő* jelen részesülő képzőjével párosulva : szövőke (Juneus effusus), szopóka (Lycium gyümölcse);

di : sósdi (Oxalis) (?)

j : szeder + *j* (innét szederjes), eper + *j* (Eperjes), orr + *ja* + *s* (káposzta), Lapu + *j* + *tő* (falu a karancshegy alatt Nógrádmegyében); ide tartozik talán a gally-tölgy is, melyet Melius *tölj*-nek ír, tarorja (?) (Teucrium), perje (pernye) cserje.

turha, gerhes, göthös, kehes;

vörhenyes, porhanyó, vizenyős, kesernyés, hevenyében, rekenyő (Myagrum, Diószegi);

kar + *ima*, vadóc, pöfeteg (?) (ennek nyomán készítettem a *reszketeg*-et (Anemone, Windröschen);

jegenye, vargánya, galagonya, berkenye (a hangzás szerint gesztenye, (geszkenye Nógrádm.), cseresnye) még inkább koponya (v. ö. kop-ik, kop-asz, kopár) szók is tők és kiholt képzők képelmét költhetik fel bennünk, még sem helyeselhetők a

sejtenye, fehérnye, tápnya, gyűrűnye (levélkürt), kemnye, sajátanya légeny (azót), tejőke (Mulged. Hazsl.), térime (térfogat) s efféle kifejezések, mert egész rakonczátlan szóképzésekre szolgálnak analogiául, (uti exempla docent : zöldenye (chlorophyll), tekime (quadrat) de ne tovább.

Bertalanfy használatba hozta a *dék* képzőt, s a mennyiben a *d* igeképző (kérd, kezd) s ehhez az *ék* (alhangu alakja nincs) névképző hozzájárulhat : akad-ék, szakadék, nem eshetik különös kifogás alá, folyadék, csapadék, üledék, váladék használhatók is, de már leppen+dék (a juharfa gyümölcse), örvénydék (inulin) furesa, szájadék még furesább, mert sem *örvényd*, sem *szájad* igénk nincsen. Van, gyaníthatni ezeken kívül több képző is, melynek mint az elősoroltaknak életkora letűnt (fajta), s mint *holt elemek* nem tennék meg a kellő szolgálatot, ha valaki halottaikból feltámasztani megkísérlené.

Az ily etymologia (szó-elemzés) szerencsétlen példája Bugát Pál a természettudományokban. Ő pl. a *pala* és *szikla* szavakban *la*, *le* képzőt lát az ásványok neveinek képzésére. Akadt is követője, Mihálka Antal, de ki olvashatja régibb ásványtani munkáit mosolygás, ha nem bosszankodás nélkül: kigyla, mennyile (coelestin), obsidle, vezuvla. A *viola* és *ibolya* kétségkívül ilyenül ajánlkozik, a vegyészek utóbbiban ugyis szótöt látnak, belőle származott a *jod* magyar kifejezése (iblany).

A szavak alkotásánál szükséges ismernünk a *nevező* (nominativus) és a még életképes *szótő* természetét, s e kettőt egymástól jól meg kell különböztetnünk. A *nevező*, azaz a kész szó — minthogy a nyelvtani hasonlat ép a növényekről van véve — mintegy teljesen kifejlődött növény áll előttünk, melynek értelmét azonnal felismeri az ember, ép mint a fűvész a növényt pl. berek, ló, kering, sugár, kő, nő; a szó töve ellenben mintegy tövön lesonkitott fa képzelhető, melyen pl. a növény-csoport (talán maga a növény) jelleme megvan, a hová

tartozik, de a faj még nem biztos*): így *berk, lov, sugar, köv, növ, ker* (kör) is tudatják, mely szócsalád tagjai, de nem pl. azt, hogy berkes, lovas vagy lovag, sugaras vagy sugárzó, kövi, köves vagy kövecses, növény, növekedik, növés vagy nőttön nő, kering, kerül, körül, kerek vagy karima stb. (Azt, hogy némely szók töve már olyan, mint a nevező, azaz, hogy nevezővé alakulva, változást nem szenvednek, mondanom fölösleges, pl. ház, ember, köd). A fa töve azonban — tovább füzve a hasonlatot, — kihajt, s felnövekszik a növény; a szó töve is növekszik, s lesz belőle a kész szó. Sok fa-tő azonban ki is szárad: azaz nem minden szótő képzékeny, a mint látszik: virág, virúl, virít, tanúl, tanít, de *tan* és *vir* tőnek több *eredeti lombja* nincs, s ezeket mintegy *holt tőknek* tekinthetjük.

A szavak eme viszonyához alkalmazkodnak a nyelvtani viszonyítók (ragok), s képzők is, s figyelembe kell venni a szók összetételénél. Én a ragokat functiójuk szerint, a mint azok kész nevezők- vagy névtőkhöz járulhatnak, iskolai előadásim alkalmával két csoportra osztottam, a mint Bodnár tanártársam nyelvtanába fel is vette. Mennyire jogosult vagy helyes e megkülönböztetés, annak taglalásába most nem bocsátkozhatok, megítélését más szakférfiakra bízom. A megkülönböztetésnek azonban történeti alapja is van, mert amazok, melyek kész szókhoz járulnak, egyszersmind azok, melyek talán mint *egykori nevek* a személyragokat ma is elfogadják régiebb alakjokban: *ért+em, nál+am* (*nál* régiebb mint *nél*) *vel+em*, — s e megkülönböztetést a képzőkre is ki lehet terjeszteni. A *nyi* pl. kész nevezőkhöz, az *s* szótőkhöz járul: *marok+nyi, mark+os* öklönyi (n. öklnyi) öklös. A szók összetételénél kizárólag ragozatlan értelemmel bíró nevezők szerepelnek, pl. egérkö, kiholt szótők sem összetételre, sem szóképzésre nem alkalmasak, sem önálló értelemmel fel nem ruházhatók.

*) Segitsen ki az : Omnis similitudo claudicat.

(Borbás.)

Vagy mit mondjunk azon *operatiókra*, melyeket főképen az orvos-tudorok gyakorolnak nyelvünkön. Ily csonka szók mint: dag (daganat), genny (gennyedség), ábra (kép), hám (bőr, ham+1+ik), nyák, éd, terme, eny (enyész), isme, pir stb. stb. polgárokul nem tekinthetők, különben fosz (foszlik), fes (feszlik), izz (izzadság) stb. is követelhetnek jogot. Épen úgy nem képezhetik az összetételnek sem elő, sem utórészét, s

csircsemete (biráló 470. lap), csemlevél, takhártya, rög-, rag- vagy gyúpont, aszmag, sürmérő, ruggyánta, egyenhevű (isotherm, Kriesch) *előlről*,

növényisme, (innen agyismész!), mag- vagy virágbur, kosbor, ikrapik, haramag stb. *hátról*,

pirék, higpir, virbur stb. *előlről hátról elbénített* összetételek;

pirany, képleny, édeny, édely, köneny (tő könny- v. ő. könny-en, könnyed-én), áthasonítás (tő: hasonl. mint eml+ít, mert hasonfekvő nem=gleichliegend), széneny (tő szen vagy szen+es), barány stb. esetlen képzések kerülendők a nyelvben. Tákajak, tátkanaf, szigoráll, kaeskanyak, szironták is ide tartoznak talán, *Zöle* (Kraut) is ide biggyesztendő.

Egyik névképző csupán főnévhez járul: pl. a *nyi*: maroknyi ökölnyi, anyányi; *asz, ész* halász, lovász, erdész; más csak igéhez pl. *ás, és*: áromlás, vetés; *at, et*: tekintet, markolat, *ány, ény*: termény, foszlány; *vány, vény*: ingovány, gyujtovány (Linaria) ragadvány (Galium) más egyiránt névhez, igehez: *ság, ség*: szárazság, tagság, izzadság.

De megtartjuk-e e szabályokat a szóképzésnél? Alig. Ott van a *mákony, fehérmény, orrmány, telepvényes* növény bennék, mely képzők csak igékhez járulhatnak*); ily ijesztő

*) Karély (Kar+ély?) szót még a népnél nem hallottam, Diószegi után jobb hiában használom. Lehet, hogy a Karéj (Nógrád: Karaj) tájias kiejtése (v. ő. májfa=mályfa, viszont veszely=veszélj.)

példák továbbá: gazdasz + at (gazdaság helyett), virat, virány, az *i* képzőnek az *ás*, *és*, névragos vagy névutós nevek- vagy csonka tókhöz stb. való függesztése részint az élő *ó*, *ő* képző, birtokviszony vagy a *való* részesülő elhanyagolásával: szaporodási, táplálkozási, szaglási, emesztési (emészítő) szerv, csirázási képesség, elterjedési kör (az elterjedés köre) rendeltetési hely, *ali*, *feli* (!) maghon (Kriesch), holott helyesen azt kell mondanunk: *a magzat benn van a virágban* (germen saperum pl. a liliumnál); *a magzat kinn van a virágból* (g. inferum a hóvirágnál), a mi sokkal könnyebben megérthető.

De terítsük ki a „*virat* és *virány*“ szókat a siralomház vagy akár a kóroda lepedőjére, s tekintsük meg marcangolt tagjaik. *Vir* mindenesetre névtő, de már, mint láttuk, megszűnt képzékeny lenni, az *at*, *et*, *ány*, *ény* (különb. is ritka, inkább új) képző meg igetökhöz járul egyedül: tehát a képzésre elzenghetjük Horáccal: *humano capiti cervicem equinam*. A minő rosz, ép oly szükségtelen képzések. Amazt, a mely a 19-ik században ölt új köntöst, *idők emlékezete óta virágnak* neveztek, emennek a magyar szava: *növényzet*, helyesebben *flóra*. Mily szomorú következményei vannak az ily képzéseknek, mutatja a Bugát-alkotta, s Kriesch tovább plántálta *barany*=*fauna*, melynek ha egyébként is helyesülhetne volna *barm*+*ány*-nak kellene lenni, mert a *tő* (*barm* v. *ő*. *halm*, *halom*), de valjon jól van-e maga a *tő* is választva oly fogalomra, a hová az *ember* és *oly sok más nem barom állat* tartozik. A *virat* szóval 1872-ben Hazslinszky tanár ur gazdagította nyelvünket, s azóta többen (Staub, Korén) ápolgatják. Bocsánat, hogy a rosz példa meggátlása miatt itt kissé időzni kénytelenítetem.

„A *virág* szó kétfélet jelent: vagy viritó ágat, vagy szépen viritó egész növényt. Első értelemben ezen szót ott használjuk, hol virágszakasztásról, utóbbiban, hol virágok ültetéséről, ápolásáról, virágkereskedésről s virágmagvakról van a szó. De mivel kevés fűvet ismerünk el *virágnak*, s minthogy kevés a virágos cserje s (nálunk) ritka a virágos fa, s mivel minden tőkéletesebb növény virit, azért *virat-tal* (Blüthe) is bír, vagyis oly szervekkel, melyek együtthatása a magképzést feltételezi: azért tartjuk meg a fűvészetben is a szavak élő jelentését, s mondjuk itt is csak a szépviratu növényeket vagy azoknak csak viritó ágait *virágoknak*, mi által terminológiánk szabatoságban nyer s nyelvünk sem jön ellenkezésbe a valósággal.“ (Magyarhon edényes növényeinek fűvészeti kézikönyve VII. lap.)

Virágot a nép csakugyan két, sőt három értelemben használja: virág egy növény magános virága is (mákvirág); hát megtartottuk-e a *szavak élő jelentését* az ajánlott módon? Akkor bizonynyal egy lépéssel sem vagyunk tovább. Virág az egész szépvirágu növény, virág ennek viritó ága, virág maga egy virágja, azaz magképző szerve, s ez mind élő jelentés, országszerte szokásos használat. Sokkal önkényesebben alkalmazzuk a *virág* szót a szép virágok egy *nem is növénytani fogalom* vagy virágzó ágak (virágzat), mint az ajánlott *virat* jelölésére. A szép virágok inkább elmaradhatnak terminologiai név nélkül, a növénytanban nincs is rá szükségünk. De nézzük a *szavak* és a *virág* szó élő jelentését közelebbről.

Hazslinszky ur a *gyümölcs* szó helyett a *termést* ajánlja a *fructus* jelölésére, a mi ellen nincs, nem is lehet semmi kifogásom. De mikor azt mondjuk: „az idén jó termés lesz, hogy mutatkozik a termés“, valjon csupa a szoros *fructus* értelem rejlik-e benne? A hüvelyes veteményeknek, pl. ez értelemben nem a hüvelye (Hazslinszky ur *sz. csöte*), hanem a magva az igazi termés; a burgonyának, csicsókanak,

mogyorós-bükkönynek termése a gazda szerint a gumó, a bortermelők ismét vagy az egész virágzat képezte borágot vagy a tiszta bort tartják, termésnek az igazi termés egy része, a törköly nélkül. Vagy ha azt mondjuk: *babot, borsót, káposztát főzünk, búzát rostálunk, rozsot örölünk, kukoricát törünk, szőlőt eszünk, árpa-kenyér, zab-haluska* nem furcsán értelmezhetők-e szórszálhasogatva? Kitudja, borsó (Pisum) az egész növényt vagy a magvát jelenti, s nem mondhatjuk az árpa-növénynek megörlött, s maghéjától (korpa) megszítált magva fejrjéből süített kenyér, stb. Azért, hogy a nép a szépvirágu növényeket *virágoknak* nevezi, ez *per excellentiam* épen legfeltünőbb részöktől ered, (mint a konyhanövények „zöldség“ elnevezése is) s *per excellentiam* használja összetételekben is (harangvirág, buzavirág, hóvirág), valamint a Carumot is épen magváról nevezi *keménymagnak*. A nép egy zab bugájában, egy uti lapu füzérjében persze nem lát oly fogalmat, oly tüne-ményt, minót a füvész; de mégis mondja: *kihányta már a buza a kalászat* (virág-zatát), *virágját*, amazt, midón a kalász a levél hüvelyéből, emezt, midón a himszálak a pelyvák közöl kibujnak, s *buzavirág* név alatt gyűjtik is legalább az Ipoly mentén orvosságnak. A *kendert* nem nevezhetjük virágnak, hisz nincsennek szép szirmai, mégis azt mondja a nép a him egyénekre: *virágos kender* s ép a lepel-ből kilógó himek által különbözteti meg a magvas kendentől, a midón az első növés ideje is bekövetkezik Ezen, s a következő kifejezések: *virágzik, kivirág-zik, elvirágzik a róza, hóvirág, leszakítja elhullajtja, ki- vagy elhányja a virág-ját, csupa virág, virágban van*, s Meliusnál: *a malva virágja a nap után jár, virágos káka* (Diószeginél, Butomus, mely feltünő szép virága által különbözik a kákaféle növényektől, a hol tehát a virág csakugyan a *flor*-ra vonatkozik), viszont, hogy kivirágzás előtt különösen a vad, de szép virágu növényeket is gazoknak (gazos a buza, s e gaz a *pipacs, csormolya, konkoly, buzavirág (Centaurea), aszott (Cirsium arvense)* szép virágu növények), máskor még a csakugyan szépvirágu növényeket is fünek mondja (*szegfü, székfü (Chamomilla), kásafü (Colchicum Ber-tolonii = kikirics, méhfü, kalapfü, szappanfü)*), mind arra mutatnak, hogy a növények-nek a gyümölcs képzésére szolgáló szervét nevezzük, s nevezük mindenkor virág-nak, nem tekintve azt, szép-e az vagy sem. Minthogy tehát a magyar közönségesen nem különbözteti meg egy növénynek egyes részeit, magától a növénytől külön névvel (ribizke a növény és a gyümölcse külön; krumpli, csicsóka a növény és krumpli, csikóka a gumó; szőlő a növény, szőlő a gyümölcs is, szőlő a hely is, a hol terem), s a növénytani megkülönböztetések a népnél nem szabatosak: a botanikusnak jogában áll a szavak jelentését a tudományban szabályozni, az élő-kifejezéseket egyes szükséges fogalmak jelölésére felhasználni; legalább nagyobb joga van, mint fonák új szók képzése által a nemzet feltett kincsén, a nyelven sérelmet, erőszakot elkövetni. Azért, hogy a kerti növényeket *per excellentiam* virágjokról *virágok*-nak is nevezzük még a *virág* szó növénytani használata nem hozott senkit sem zavarba, s a „virat“ elfogadása pusztá ujságon kapkodás.

(Folyt. köv.)

Változások a közalapítványi erdészeti szolgálatnál.

A m. kir. vallás-, tanulmányi- és egyetemi alap birtokát képező 101.000 katastralis hold kiterjedésű erdők kezelése körül nagyobb mérvű változások fognak életbeléptetni, melyek a m. kir. vallás- és közoktatási minister ur elnöklete alatt folyó